

เมื่อ “เหี้ย” ไม่ได้ “เหี้ย” อย่างที่คิด

ก่อนจะรู้จัก “เหี้ย”

“เหี้ย ! ” ฉันได้อินคำนี้ที่ไรเป็นอันต้องสะดุ้งทุกครั้ง เพราะนั่นหมายถึงกำลังมีคนด่ากัน หรือไม่ก็พบเจอสิ่งไม่ชอบใจ ถึงได้อูทานคำว่า “เหี้ย” ออกมา

ใช่ ก่อนหน้านี้ในโลกอันแคบของฉัน ฉันรับรู้เพียงว่าเหี้ยคือคำคำที่ไม่สุภาพ ส่วนตัวเหี้ยแบบที่เป็นสัตว์ชนิดหนึ่งนั้นฉันเรียกว่าตัวเงินตัวทอง ซึ่งก็ไม่รู้เหมือนกันว่าใครหนอที่เริ่มใช้คำว่าเหี้ยเป็นคำด่า อันหมายถึง ไม่ดี น่าเกลียด จนเมื่อมองในปัจจุบัน คำว่าเหี้ยได้เป็นสัญลักษณ์ของคำด่า จนแทบจะมองไม่เห็นคุณค่าของเจ้าของชื่อเสียงแล้ว ฉันเองก็คงเป็นหนึ่งในนั้น ถ้าหากวันนั้น...ฉันไม่ได้เจอเหี้ยตัวจริงเสียจริง !

แรกพบสบตา...เหี้ย

อ้อ ไม่ได้กับสบตา แต่จ้องตาไม่กะพริบเลยละ ก็ฉันกำลังเดินทางเดินที่แควดล้อมด้วยต้นไม้ร่มรื่นริมน้ำสบาย ๆ ใครเล่าจะคาดคิดมาก่อนว่าจะเจอเหี้ยตัวเป็น ๆ แบบเอ็กซ์คลูซีฟชนิดที่เหี้ยเดิน เอ...หรือคลานผ่านหน้าฉันไปช็อตต่อช็อต ภาพและเสียงเล่าคืออันไม่น่ารักของเหี้ยผุดขึ้นมาในสมอง

ตายละวา...ฉันเจอดีเข้าแล้ว

เหี้ย ! ฉันจะ โคนเหี้ยไล่จับขาสัน ๆ ป้อม ๆ ของฉันไหม เหี้ยจะแยกเขี้ยวไหม มันจะวิ่งไล่กัดไหม (เดี๋ยวนะ นี่เหี้ยนะ ไม่ใช่หมา) ในขณะที่เรื่องเล่าอันไม่น่ารักของเหี้ยผุดขึ้นมา แข็งขาฉันเริ่มสั่น เหงื่อภาพแตกพลั๊ก ตื่นเต้นราวกับมีชาวคอปเฟลด์จากเอเชียทรอดคังกระหึ่มประกอบ ในหัวจินตนาการภาพเหี้ยหันมาแลบลิ้นและอ้าปากเตรียมไล่กัด

แต่พอตัดจบมาที่ความเป็นจริง ฉันเดินมาเจอเหี้ย แล้ว...เหี้ยยังคงเดินไปตามทางของเธอ คุณเธอค่อย ๆ กระดืบ ๆ ไปเรื่อย ๆ ไม่มีท่าทีว่าจะทำร้ายคนเลยสักนิด และอันที่จริง เธอแทบไม่ได้สนใจเราด้วยซ้ำ

อ้าว แล้วเสียงลือลือเล่าอ้างเรื่องเหี้ยเมื่อไหร่ล่ะ

ยังหรอ กฉันยังปักใจเชื่อไม่ได้ แต่พอเจอครั้งที่สอง สาม สี่ เหี้ยก็ยังคงสงบเสงี่ยม เดิน (หรือคลาน) ตามปกติ ไม่ได้ทำร้ายเราอยู่ดี แต่คนเรานี้สิ ที่อยู่ดี ๆ ก็ทำร้ายเหี้ยด้วยการเล่าเรื่องราวอันไม่น่ารักเอาเสียเลย ทำให้คนที่ไม่รู้จักเหี้ยจริง ๆ รับรู้ข้อมูลผิดเพี้ยนไปจนพาลเกลียดเหี้ย ฉันคนหนึ่งล่ะที่ได้เปลี่ยนความคิดนั้นได้แต่หันไปมองเหี้ยอีกครั้งแต่ไม่สะดุ้งแล้ว แต่นึกสงสารนิด ๆ ว่าถึงแม้รูปลักษณ์ภายนอกของเธอจะไม่สวยงามน่ามองก็เถอะ แต่หากมองให้ลึกถึงตัวตน นิสัยใจคอ คุณค่าหรือประโยชน์ของเหี้ย เราอาจจะได้รู้จักเหี้ยจริง ๆ มากกว่าเรื่องเล่าที่ก็ไม่แน่ชัดว่าใครเล่ามาก็ได้

นับจากนั้น ฉันจึงเริ่มต้นทำความรู้จักเหี้ยแบบจริงจัง

ว่าด้วยเรื่องเหี้ย และคุณสมบัติของเหี้ย

เดี๋ยวก่อน นี่ไม่ใช่ตำราวิชาการเรื่องเหี้ยหรอก แต่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเหี้ยเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อที่เราจะรู้จักเหี้ยมากขึ้น

ก่อนนี้ฉันรู้เพียงว่าเหี้ยเป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง แต่พอได้เจอเหี้ยตัวจริงเสียงจริงแบบใกล้ ๆ ประกอบกับข้อมูลที่ได้ศึกษามา จึงได้รู้ว่าเหี้ยที่มองไกล ๆ แล้วคล้ายกิ้งก่ายักษ์นั้นมีเอกลักษณ์และประโยชน์ที่ไม่ควรมองข้ามไม่น้อยเลย

เหี้ย ไม่ได้มีเพียงชื่อ “เหี้ย” และ “ตัวเงินตัวทอง” เท่านั้น แต่ยังมีชื่อที่ไม่ค่อยมีคนรู้จักและไม่นิยมเรียกนัก ชื่อว่า “โครา” มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Varanus salvator macromaculatus* ชื่อสากลคือ Water monitor lizard พบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้

หากอยู่ในพื้นที่ชุ่มชื้น เราจะพบเจอเหี้ยได้ในบริเวณใกล้แหล่งน้ำ อย่างเช่น บริเวณสวนสาธารณะที่มีบ่อน้ำ คลอง หรือพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีน้ำขัง และหากพบเหี้ยในพื้นที่ชุ่มชื้น สันนิษฐานได้ว่าพื้นที่นั้นเคยเป็นป่าหรือแหล่งน้ำขัง พอคนเข้าไปสร้างบ้านเรือน เหี้ยก็ยังคงอยู่ในแหล่งอาศัยเดิม ไม่ได้แปลว่าเหี้ยมักจะอยู่อาศัยใกล้กับคนเราเลย

เหี้ยอยู่ได้ในทุกสภาพป่า มีความสามารถในการปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี แถมยังมีความสามารถมาก คือ ว่ายน้ำเก่ง ดำน้ำได้ ชอบลงน้ำ และยังปีนต้นไม้ได้ด้วย !

รูปลักษณ์ของเธออาจไม่สวยงามอย่างที่ใครเขาว่า เพราะรูปร่างมีลักษณะเป็นกิ่งก้านขนาดใหญ่ เป็นสัตว์ในตระกูลที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากมังกรโกโมโด (ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Varanus komodoensis*) เหี้ยมีตัวยาว 2.5-3 เมตร ซึ่งเหี้ยที่ฉันเคยเจอก็มีขนาดลำตัวประมาณนี้ ตัวเต็มวัยมีลำตัวสีดำ...ออกน้ำตาลเข้ม มีลายดอกที่ชัดเจน ใต้คอและท้องมีสีเทาหรือเทาอมน้ำตาล เหี้ยมีหัวเป็นสามเหลี่ยมแบบแบนราบ มีรูจมูกใกล้กับปากที่ช่วยให้อยู่ในน้ำได้นาน เหี้ยมีลิ้นสองแฉกคล้ายงู ใช้สำหรับรับกลิ่น มีหางลายปล้องดำสลับเหลืองใช้สำหรับทรงตัวขณะวิ่ง ด้วยหางที่เหมือนใบพัดเรือจึงช่วยในการว่ายน้ำ และหางอันสารพัดประโยชน์นี้ยังเป็นส่วนที่ใช้ในการเก็บพลังงานในร่างกายเหี้ยอีกด้วย

ส่วนพฤติกรรมของเหี้ยนั้น แตกต่างกับรูปลักษณ์ภายนอกโดยสิ้นเชิง ดูเผิน ๆ เหี้ยอาจไม่น่ามอง แต่รู้หรือไม่ว่าเหี้ยเป็นสัตว์ไม่ดุร้าย ชอบอยู่สันโดษ ชอบอยู่ตามลำพัง แถมยังมีลักษณะตื่นคนด้วยซ้ำ และรู้หรือไม่ว่าเวลาเหี้ยเจอศัตรูที่ตัวใหญ่กว่าจะทำอย่างไร ?

คุณเหี้ยจะแก๊งตายด้วยการนอนนิ่ง ๆ ตัวแข็งทื่อ เพื่อให้ศัตรูเข้าใจผิดว่าเป็นสัตว์ที่ตายแล้ว พอศัตรูพลอยจะวิ่งหนีทันที (โธ่ พอนึกภาพเหี้ยวิ่งแล้ว จะสงสารหรือฮาดีนี่) แต่ถ้าจนมุมหรือหนีไม่ได้ เหี้ยก็จะต่อสู้ โดยเหี้ยจะขีดหัว ทำตัวและคอบขยายใหญ่ ทำเสียงขู่แล้วพาดหางไปมาคล้ายจระเข้ และอาจกัดหรือจับศัตรูเมื่อเข้ามาใกล้ตัว

ประโยชน์ของเหยี่ยวต่อระบบนิเวศที่ไม่ควรมองข้าม

จะเรียกว่าเหยี่ยวเป็นสายแข็ง เอ๊ย สายกินก็ว่าได้ เพราะเหยี่ยวชอบกินได้แทบทุกอย่าง เป็นนักล่าอันดับบน ๆ ของห่วงโซ่อาหารที่ไม่เลือกกิน กินได้ตั้งแต่ของที่มีมักจะกินอย่างปลา กบ นก หนู ปู เต่า หอย ไก่ เป็ด จระเข้ตัวเล็ก ๆ และไข่จระเข้ รวมไปถึงของกินที่ไม่น่ากินอย่างขยะและเศษซากเน่าเปื่อยต่าง ๆ ที่ถูกทิ้งลงในแม่น้ำ ซึ่งเหยี่ยวกินทุกอย่างที่ว่ามา เว้นแต่พลาสติกเท่านั้นที่ไม่สามารถย่อยได้ ส่วนที่กินได้หลายอย่างและบ่อยครั้งนั้นก็เพราะมีระบบการย่อยอาหาร (ระบบการย่อยอาหารของเหยี่ยวมีกรดชนิดรุนแรงที่สามารถทำลายเชื้อโรคชนิดต่าง ๆ ได้ มีน้ำเอนไซม์จึงสามารถกินเศษซากต่าง ๆ ได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อตัวเองนัก) น้ำย่อย โปรโตซัวในลำไส้ที่เข้มข้นและมีกระบวนการเผาผลาญอาหารสูงนั่นเอง

เอ...แล้วการกินอาหารของเหยี่ยวนั้นสำคัญอย่างไร

นั่นก็เพราะการที่เหยี่ยวกินขยะและเศษซากเน่าเปื่อย เปรียบเหมือนเจ้าหน้าที่สุขาภิบาลชั้นดีที่คอยทำความสะอาด เก็บกวาดสิ่งสกปรกและของเน่าเปื่อยต่าง ๆ ออกไป หากไม่มีเหยี่ยวแล้ว แหล่งน้ำอาจเต็มไปด้วยซากเน่าเปื่อย ก่อให้เกิดโรคติดต่อ หรือประชากรหนูมากินไป ทำให้เกิดโรคระบาดได้ง่าย

ความเชื่อเหยี่ยวเหยี่ยว

อย่างที่รู้ได้เล่าไปตอนต้นว่าฉันรู้จักเหยี่ยวที่เป็นคำค่าก่อนที่จะได้รู้จักเหยี่ยวตัวจริงเสียงจริงเสียอีก ซึ่งเท่าที่ศึกษามา การที่คนใช้เหยี่ยวเป็นคำค่าอาจมาจากการที่สมัยโบราณ เหยี่ยวมักลิกขโมยกินไก่หรือเป็ดของชาวบ้าน หรือคู่ขนานของกินจนทำข้าวของพัง จึงถูกใช้เป็นคำค่าเพราะไม่พอใจนับแต่นั้นมา หรือจากการที่เมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 เกิดกบฏฮ่อของชาวจีนที่ออกปล้นสะดม สร้างความเดือดร้อนและเกลียดชังที่ชื่อว่า “ตัวเหยี่ยว” ซึ่งอาจพ้องเสียงกับตัวเหยี่ยว จนเกิดความเข้าใจว่าเหยี่ยวคือสัญลักษณ์ของความอัปมงคลไปเสียได้

แต่เหยี่ยวเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ของชาวมุสลิม ชาวพื้นเมืองที่อยู่บนเกาะสุลาเวสี ประเทศอินโดนีเซีย ชาวมุสลิมนับถือศาสนาอิสลาม มีความเชื่อว่าเหยี่ยวเป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่กลับมาเกิดใหม่ในร่างของสัตว์เลื้อยคลาน และมีตำนานเล่าขานอันน่าสนใจ

ไม่ว่าอย่างไรก็ตามเหยี่ยวไม่ได้เป็นสัตว์ร้าย หรือน่าเกลียดน่ากลัวชั่วร้ายอย่างคำว่าเหยี่ยวที่ใช้เป็นคำค่าแต่อย่างใด แต่เป็นสัตว์ที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศ รวมถึงให้ประโยชน์กับคนเราอีกด้วย

จะด้วยรูปลักษณ์หรือความเชื่อเรื่องเหยี่ยวว่าเป็นสิ่งไม่ดีแต่เดิม ก็ไม่ควรมาปิดกั้นการรู้จักเหยี่ยวตัวจริงเลยสักนิด และอันที่จริงไม่ใช่เพียงเหยี่ยว แต่ไม่ว่าสิ่งใดก็ตาม ไม่ควรที่จะถูกตัดสินคุณค่าว่าดีหรือไม่ดีเพียงแค่ถูกเล่าขานต่อ ๆ กันมา แต่ควรทำความรู้จัก พิจารณาก่อนเชื่อ และมองว่าเรามีประโยชน์และคุณค่าอย่างไรมากกว่า

และที่สำคัญคือ ถึงเป็นสัตว์ก็เป็นสัตว์ที่มีชีวิตจิตใจ

จะดีไหมหากเราเปิดใจเรียนรู้กันสักนิด เหมือนฉันที่เห็นเหยี่ยวในมุมมองที่ต่างจากเดิม

เพื่อที่เหี้ย จะไม่ “เหี้ย” อีกต่อไป